

De bolivianska folkliga krafterna i ett latinamerikanskt perspektiv

De bolivianska folkliga krafternas strävanden i ett latinamerikanskt perspektiv

Riktningen och framstegen för demokratin i Latinamerika har under de senaste fyra årtiondena ägt rum mot bakgrunden av en kamp mellan å ena sidan konservativa strategier länkade till utländsk dominans och, å den andra sidan folkliga rörelser strävan efter frigörelse för de breda lagren av kontinentens befolkning.

I fallet Bolivia måste vi också ta med i räkningen det inflytande som de politiskt och ekonomiskt starkaste staterna i regionen utövar. Denna faktor har varit uppenbart betydelsefull genom historiens cykler. Förändringarna av situationen i Bolivia under de senaste 40 åren, betraktade i sitt latinamerikanska sammanhang, kan delas in i tre faser.

Den första fasen, kännetecknad av neoliberalismens konsolidering, ägde rum under 1980- och 90-talet. Från den ekonomiska och politiska maktens torn och tinnar runt om världen basunerades ut att 'historien nu nått sitt slut?'. Kapitalism och neoliberal politik beskrevs som 'den enda vägen' och den naturliga och självklara formen för 'förnuftig' samhällelig organisation och förment välsignelsebringande ekonomisk tillväxt. Under denna fas uppvisade de dominerande neoliberalt inriktade staterna en kraftfull, grym och hänsynslös expansionism. Storkapitalets och dess regeringars mål var att skaffa sig enkel och obegränsad tillgång till planetens alla naturresurser, arbetskraftsreserver och marknader.

I krypan för storkapitalet, och i överlämnandet av sina länder till de skoningslösa plundrarna, utmärkte sig bland andra Carlos Menem (Argentina), Gonzalo Sánchez de Lozada (Bolivia), Fernando Henrique Cardoso (Brasilien), César Gaviria (Colombia), Augusto Pinochet och Patricio Aylwin (Chile), Carlos Salinas de Gortari (Mexiko) och Alberto Fujimoro (Peru).

Den andra fasen, som i regionen särskilt präglade Bolivia, började med de så kallade vatten-krigen vid sekelskiftets gryning, och följdes 2003 av det så kallade gas-kriget. Denna fas kännetecknades av ett ökat ifrågasättande av, och ett stegrat motstånd mot, de nyliberala modellerna. En modell som i de latinamerikanska länderna brutit sönder försörjningsstrukturer och orsakat enorma utlandsskulder som ett resultat av privatiseringarna och den lössläppta kapitalismens destruktiva sociala och ekonomiska flodvåg. Under dessa år uppstod folkliga sociala rörelser till försvar för självbestämmande och demokratisk kontroll över naturresurserna. Också hävdandet av ursprungsbefolkningarnas rättigheter blev en framträdande del i dessa folkliga rörelser kamp.

Den folkliga kampen underifrån ackompanjerades av en stark rörelse för regional integration uppifrån. Rörelsen bars upp av demokratiska politiska partier, strömningar och regeringar som reagerat mot nyliberalismens förödande framfart.

Integrationssträvandena resulterade i skapandet av en rad mellanstatliga samarbetsorganisationer, som ALBA (*Alternativa Bolivariana para América Latina*), CELAC (*Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños*) och UNASUR (*Unión de Naciones Suramericanas*). De centrala initiativtagarna var presidenterna i Venezuela och Kuba, Hugo Chavez och Fidel Castro.

Dessa fick stöd och anslutning från en rad andra. De mest framträdande var: Evo Morales (Bolivia), Néstor Kirchner och Cristina Fernández de Kirchner (Argentina), Luiz Inacio Lula da Silva (Brasilien), Rafael Correa (Ecuador), Fernando Lugo (Paraguay), Daniel Ortega (Nicaragua), Pepe Mujica (Uruguay) och Manuel Zelaya (Honduras).

Samtidig fortsatte det plågade och utnyttjade Colombia att spela rollen som USA-imperialismens främsta latinamerikanska enklav, med högerpresidenter som sålde ut sitt land. Ett skräckexempel var Álvaro Uribe, president 2002-10, vars handgånge Ivan Duque nu är USA- och Uribetrogen president.

I detta sammanhang måste Bolivias framgångar, från 2006 när Evo Morales tillträdde, betecknas som storslagna. Den ekonomiska välfärden utvecklades, sociala reformer genomfördes, ursprungsbefolkningen rättigheter erkändes och dess deltagande i politiken stärktes, rasismen bekämpades och en process för skapandet av en folklig nationell och regional medvetenhet kom till stånd. De folkliga rörelserna och ursprungsbefolkningen var de centrala krafterna i denna historiska anti-koloniala och anti-imperialistiska process.

Den tredje fasen är den nu pågående. Den präglas av en intensiv kraftmätning mellan de två ovan nämnda alternativen. Denna kraftmätning i Latinamerika äger rum mot en internationell bakgrund karakteriserad av USA:s successiva förlust av global dominans och rivalerna Rysslands och Kinas uppåttågande som kapitalistiska stormakter.

Situationen är komplex och komplicerad.

Brasilien har haft lokala val, och rösterna gick i hög utsträckning till ett ?centristiskt? politiskt alternativ. Extremhögerns Bolsonaros tidigare parti PSL förlorade terräng. För Arbetarpartiet (PT) gick det inte heller bra. Något som förvisso stämmer till eftertanke.

Argentinas president Alberto Fernández försöker genomdriva en politik till de breda lagrens fromma. Det handlar också om att få den argentinska ekonomin att repa sig, i en situation som är märkt av en stor utlandsskuld ? resultatet av den tidigare presidenten Mauricio Macris utauktionering av landet. Den framtida utvecklingen kommer att bero på om arbetarklassen och de breda lagren kan organisera sig kring ett program som utmanar den ekonomiska maktstrukturen.

Mexiko och landets president (sedan december 2018), vänsterpolitikern Andrés Manuel Lopez Obrador (?AMLO?) står inför en komplicerad situation. Landets USA-beroende och den mäktiga överklassens djupa och vitt förgrenade rötter gör att dess privilegier inom ramen för det rådande kapitalistiska samhällssystemet i praktiken är omöjliga att angripa.

Peru kännetecknas av massiva folkliga protester mot den härskande elitens enorma korruption.

Uruguay tog ett beklagligt steg till höger i det senaste valet.

Efter långvariga breda, folkliga och anti-kapitalistiska mobiliseringar uppnåddes i **Chile** genom folkomröstningen målet att en ny grundlag skall skapas. På så sätt kan resterna av Pinochet-diktaturen äntligen rensas bort. Den folkliga rörelsens radikalism och självständighet är löftesrik.

Venezuela, utsatt för blockad och med en nerkörd ekonomi, har med beslutsamhet försvarat sin suveränitet och bemött internationell aggression och sabotageaktioner. Gentemot inhemska kapitalister har en kompromisspolitik förts av Maduros regering. Kritiken från vänster har vuxit, och en resignation inom de breda lagren är tydligt märkbar. I parlamentsvalet i december 2020 var valdeltagandet mycket lägre än tidigare. Maduros GPP fick också betydligt färre röster (endast lite drygt 20 procent av de röstberättigade) än i det föregående valet, men på grund av det låga valdeltagandet lyckades man ändå nå en betryggande majoritet.

Colombia, med USA:s militära baser, styrs av Uribe och imperialismens politiska marionett Ivan Duque. Folkets breda lager hålls nere i en bedrövlig ekonomisk och social situation. Fackliga företrädare och människorättskämpar mördas systematiskt av högerns dödspatruller. Men början till en organiserad, folklig och bred, proteströrelse kan skönjas.

Ecuadors president Lenin Moreno har ägnat sig åt att sälja sin själ tillsammans med naturresurserna till USA-imperialismen. Den tidigare vänsterpresidenten Rafael Correa tillåts inte ställa upp valet i februari. Men opinionsundersökningar inför det kommande valet visar glädjande nog på starkt stöd för vänstern. Även här kommer naturligtvis en enande organisering underifrån att bli avgörande.

Kuba har under 2020 sänt arméer bestående av medicinsk personal till platser runt om i världen. I Latinamerika och Karibien har det förhållandet varit tydligt att pandemin slår hårdast mot de fattigaste. De kubanska hälsovårdsbrigaderna har spelat en stor roll i bekämpandet av farsotens härjningar.

Samtidigt har pandemin hårt drabbat Kubas turismnäring, och därmed inflödet av hårdvaluta. Vilket i sin tur drabbat möjligheten till viktig import. Krisen för turismnäringen i kombination med Trump-administrationens skärpning av den ekonomiska och finansiella blockaden har för Kuba lett till den svåraste försörjningssituationen sedan den så kallade *specialperioden* under 90-talets första hälft. I bekämpandet av den interna smittspridningen har Kuba varit extremt framgångsrikt.

Bolivia står nu, mot bakgrunden av det ovan beskrivna regionala panoramat, inför uppgiften att försvara och förstärka den folkliga demokrati som under 2020 förmådde slå tillbaka högerns och överklassens ursinniga attack. De breda lagren är idag organiserade

genom den fackliga landsorganisationen (COB, *Central Obrera Boliviana*), gräsrotskoalitionen för landreform och ursprungsfolkens rättigheter (PU, *Pact de Unidad*) och det stora valvinnande vänsterpartiet (MAS, *Movimiento Al Socialismo*).

Under överskriften "Alla är vi EVO", står det över Latinamerikas karta: "Här styr indianerna, inte jänkarna" Situation är utmanande, osäker och svår. I den omgivande regionen finns några regeringar som kommer att ge bolivianerna stöd i kampen för frigörelse och sociala framsteg. Men denna process kommer också, av USA och ett antal latinamerikanska regeringar, att frenetiskt bekämpas. Högerkrafterna inom politik, ekonomi och media kommer att enas i fientliga försök till underminering. I kampen mot högerens angrepp och maktställning kommer den breda regionala solidariteten, underifrån och omfattande alla de folkliga rörelserna i hela regionen, med säkerhet att bli avgörande.

Texten är en av Tidskriften KUBA:s redaktion översatt och bearbetad artikel av Virginia Gonzalez Salguero, 2020-12-22
<https://www.alainet.org/es/articulo/210283>

The Bolivian Process Towards Social Gains; Supported by some Governments and a Target for Others
Gillar du det Svensk-Kubanska Föreningen gör?

Vill du bidra till kampen mot den omänskliga blockaden?

Swisha en 20:a eller valfri summa till

123 589 0975 eller Pg 40 54 11 ? 0

Ett ännu mer betydelsefullt stöd är medlemskap!

Ange namn, e-post, adress och skicka 300 kr för ett års medlemskap (150 för pensionärer, arbetslösa och studerande)